

ger August af Sachsen, til hvem over halvdelen af de bevarede breve er rettet), hvorfor han foretrak at diktere, og som stærkt fremhævet af netop udgiveren viste han i så fald stor sprogbeher-skelse.

Der er følgelig ikke de store sensationer i den lille samling (der dedicerer til Frede P. Jensens lærer Svend Ellehøj til dennes 60 års dag) – morsom er dog den allerede for 100 år siden publicerede efterskrift af 1574 til lensmanden på Kalundborg angående hængning af krybskytter: slipper du dem, da skal du selv hænge, siger Niels Kaas – dvs. det er skam alvor, ikke blot kongelig majestæt, men selvste kansleren står bag ordren.

Troels Dahlerup

Tidsskriftet Grønland, 1985 nr. 5-6-7.

J. Kisbye Møller: *Tema: Nyt fra 1600-tallet*. (Det grønlandske Selskab, 1985). 71,- kr.

I visse perioder indeholder Tidsskriftet Grønland historisk stof enten som kildeudgivelser eller som egentlige bearbejdnings. Sådan har det været siden 1906, da tidsskriftet startede som årskrift. Øvrigt indhold i tidsskriftet er indlæg i dagens Grønlandsdebat. Det historiske stof synes at tage til i perioder, hvor der er politisk stabilitet mellem Grønland og Danmark, og hvor der også internt er fred og ro hos udgiveren, Det Grønlandske Selskab. Således kan de hyppige historiske artikler i de senere år måske tages som udtryk for en rolig politisk periode. Temanumrene 1 og 2 (1982), Nordboerne, havde naturligvis en aktuell anledning i 1000-året for Erik den Rødes landnam. Siden har der været skrevet om grønlandere i dansk antropologi før 2. verdenskrig (1983), om overgangen fra fangst til fiskeri i mellemkrigstidens Vestgrøn-

land (1982-83) og et helt temanummer om Brødremissionen 1733-1900 (1983). Ekspeditionerne omkring århundredskiftet har optaget flere numre i 1984 og nu dette *temanummer om 1600-tallet*.

Hovedparten udgøres af en sproglig moderniseret udgave af Jens Bielkes versificerede Grønlandsberetning 1605 med undtagelse af 1. kapitel. Anledningen var Lindenow-ekspeditionens ankomst til København efter landgang i Grønland medbringende 2 grønlandere. Efter kyndiges mening er »fordanskningen« af originalens 1600-tals norske ikke alt for heldig. Der skulle være tale om flere alvorlige fejllæsninger. Derimod synes kommentarerne fyldestgørende. Desuden rummer hæftet en oversættelse til dansk af Resens latinske Grønlandsbeskrivelse i uddrag. Den stammer fra slutningen af 1600-tallet. Det vægtigste stykke forekommer udgivelsen af den tysk-grønlandske ordliste fra Resens Atlas at være. Dens tolkning, transskribering og sammenhæng med øvrige 1600-tals ordlister har været lagt i hænderne på eksperter: professorerne Robert Petersen, Nuuk/Godthåb og Jørgen Rischel, København.

Axel Kjær Sørensen

Ebbe Gert Rasmussen: *Bornholm og arveriget*. (Rønne statsskole, 1985). 83 s., 50,- kr.

I 1982 skrev en bornholmsk gymnasielærer en lokalhistorisk bog om Bornholms velkendte og ofte behandlede modstandskamp imod svenskevældet 1658-59 (an. her 1983 s. 138f.), hvor det påvistes, ikke blot at modstanden i høj grad var inspireret fra København, men også at den velkendte overdragelse af øen til Frederik III's og arvingers »evige arv og eje« skyldtes en i det belejre-

de København foretagen »omredigeren« af de lokale bornholmske ønsker om tilbagevenden til riget.

I mangt og meget kan en ny tids »liberalisering« af disputatsreglerne virke absurd; først sender man sin bog ud, og er anmeldelserne gunstige, sendes den til »efterkontrol« på et universitet. Men såfremt beskedne folk, der virker uden for de traditionelle lærdomscener, opdager, at deres faglige indsats påskønnes, er det naturligvis blot glædeligt, at de kan opnå fagets anerkendelse.

For at opfylde formalia har forfatteren følgelig udsendt denne korte »introduktion« til den solide bog, der dels er koncentreret om problemets traditionsudvikling, fra dagbøger m.v. over Pufendorf, Holberg m.fl. og frem til det kritiske gennembrud (Fridericia m.fl.), hvorefter slutningen behandler nyeste forskning, hvor det lokale spørgsmål i høj grad viger for en enevoldsproblematik, og hvor det er forfatterens fortjeneste gennem sit forfatterskab at påvise, i hvilken grad den bornholmske udvikling indicerer, at Frederik III (eller »kredsen omkring ham«) en rum tid før 1660 nærrede enevoldsaspirationer.

Troels Dahlerup

Finn Askgaard og Arne Stade (red.):
Kampen om Skåne. (Forlaget ZAC og Co. ApS, Kbh. 1983). 442 s., ill.

Det foreliggende værk blev præsenteret for offentligheden ved en lille højtidelighed på Tøjhusmuseet i august 1983. Denne anmeldelse må derfor nok siges at være en lille smule post festum, hvilket i hovedsagen må lægges anmelderen til last. Bogens fremkomst skulle være en markering af 300-året for afslutningen af Den skånske Krig 1675-79. Bogen fremkom således også en anelse post festum.

Forsinkelsen kan have mange gode grunde, og bogproduktion er jo en langsomme affære – ikke mindst når der, som i dette tilfælde, er tale om en internordisk affære, der har involveret 15 forskellige forfattere fra de fire nordiske lande og adskillige nordiske fonde. I betragtning heraf er det egentlig ganske imponerende, at det faktisk er lykkedes de to redaktører at bringe arbejdet til en heldig afslutning med så ringe en forsinkelse, som der her er tale om.

De egentlige udgivere er den danske og den svenske militærhistoriske kommission, som ved dette samarbejde har leveret et håndgribeligt bevis på, at det gamle had fra for 300 år siden nu endelig er glemt. Heldigt nok havde begge kommissioner i deres midte en kompetent person, som tillige var rede til at påtage sig det slidsomme redigeringsarbejde og ved deres egne bidrag sikre bogens faglige lødighed. Fra dansk side Finn Askgaard og fra svensk Arne Stade – begge kendte og respekterede navne blandt 1600-tals historikere. Selv har de været flittige bidragsydere til værket, idet de tilsammen har skrevet ikke færre end de fem af værkets 18 afsnit.

Bogen indledes med en kyndig, men lidt tandløs historiografisk oversigt over Den skånske Krigs militære historie forfattet af Arne Stade (s. 9-22). Derefter følger en afdeling om krigens militærpolitiske baggrund (s. 23-112), belyst fra såvel dansk som svensk side. Forfatterne til disse afsnit er Finn Askgaard, Hans Korhonen og Gert Jeppsson. Denne baggrundsanalyse følges op af en afdeling, som behandler kampen på centralfronten (s. 113-266). Dermed menes kampene i Skåne og søkrigen i Østersøen. Forfatterne til disse afsnit er Poul T. Cohrt (landgangen ved Rå), Carl Eric Almgren og K. V. Nielsen (strategi og krigsledelse fra hhv. svensk og dansk side), Arne Stade, som be-